

ЗАЯВА
ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ
СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ
Стратегії розвитку зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового)
відселення, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок
Чорнобильської катастрофи на 2021-2030 роки

1) ЗАМОВНИК

Державне агентство України з управління зоною відчуження

**2) ВИД ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ,
ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ**

Пунктом 3 частини першої статті 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» визначено, що документи державного планування, це - стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

Державним агентством України з управління зоною відчуження була розроблена Стратегія розвитку території зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи (далі – Стратегія розвитку ЗВ), на підставі Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів», Закону України «Про засади державної регіональної політики» та Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» № 791а-ХІІ від 27.02.1991 р.

Метою Стратегії розвитку ЗВ є визначення головних напрямів розвитку територій зони відчуження, які спрямовані на покращення рівня екологічної безпеки та збереження природних багатств, матеріальних, духовних і культурних цінностей, а також забезпечення біорізноманіття її екосистеми та повернення окремих територій зони відчуження у господарський обіг.

Реалізація Стратегії розвитку ЗВ, зокрема, передбачає:

- Захист населення від можливого впливу радіаційно небезпечних об'єктів зони відчуження та радіаційного опромінення, а також радіаційний захист персоналу, який працює в зоні відчуження, зокрема, у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.
- Ефективне використання в інтересах держави об'єктів, розміщених на майданчику Чорнобильської АЕС та в зоні відчуження.
- Забезпечення функціонування об'єктів інфраструктури, необхідних для провадження діяльності у зоні відчуження.
- Збереження розташованих у зоні відчуження об'єктів державної власності для їх подальшого використання.

- Проведення радіоекологічного моніторингу навколишнього природного середовища.
- Реалізація державної політики в сфері охорони природи.
- Розвиток мережі об'єктів ПЗФ.
- Забезпечення бар'єрної функції.
- Розвиток екосистеми, як постачальника екосистемних послуг.
- Забезпечення режиму та захисту території.
- Зменшення колективної дози опромінення під час реалізації діяльності.
- Проведення наукових досліджень.
- Удосконалення системи управління та структури державних підприємств, що провадять діяльність у зоні відчуження.
- Проведення господарської діяльності, зокрема реалізація інвестиційних проєктів, з урахуванням необхідності зменшення колективної дози радіаційного опромінення персоналу, який працює в зоні відчуження, а також обмеження його кількості.

3) ТЕ, ЯКОЮ МІРОЮ ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ВИЗНАЧАЄ УМОВИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ АБО ОБ'ЄКТІВ, ЩОДО ЯКИХ ЗАКОНОДАВСТВОМ ПЕРЕДБАЧЕНО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ (У ТОМУ ЧИСЛІ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ, РОЗМІРУ, ПОТУЖНОСТІ АБО РОЗМІЩЕННЯ РЕСУРСІВ)

Оцінка впливу на довкілля буде здійснюватися відповідно до чинного законодавства після впровадження запланованої діяльності.

4) ЙМОВІРНІ НАСЛІДКИ

а) для довкілля

У ході здійснення СЕО мають бути оцінені ймовірні наслідки реалізації документа державного планування Стратегії розвитку ЗВ, зокрема, мають бути оцінені наслідки для таких компонентів довкілля:

- ґрунти;
- атмосферне повітря;
- водні ресурси;
- наслідки для здоров'я персоналу та населення.

Зона відчуження і зона безумовного (обов'язкового) відселення (далі - ЗВ і ЗБ(О)В) є частиною території, що зазнала найбільшого радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, має особливу форму управління, а її землі виведені з господарського обігу і відмежовані від суміжних територій.

Чорнобильська зона включає північну територію колишнього Іванківського району Київської області, де розташовані безпосередньо міста Чорнобиль та Прип'ять, північну територію колишнього Поліського району

Київської області (зокрема смт Поліське та смт Вільча), а також частину Житомирської області до кордону з Республікою Білорусь.

На території ЗВ і ЗБ(О)В розміщені радіаційно-ядерні об'єкти, система радіаційно-екологічного контролю та моніторингу, об'єкти інфраструктури, які потребують зняття з експлуатації і переведення в екологічно безпечний стан, для забезпечення радіаційної безпеки з урахуванням інтересів держави, зокрема ядерно-енергетичного комплексу.

Земельні, водні та лісові ресурси зони відчуження, які виконують функцію природного бар'єра на шляху розповсюдження радіоактивного забруднення за її межі, потребують постійного контролю, обслуговування і використання з дотриманням вимог радіаційної безпеки.

На території зони відчуження розташовані радіаційно-небезпечні об'єкти: об'єкт «Укриття», сховища радіоактивних відходів, більше 800 пунктів тимчасової локалізації радіоактивних відходів та водойма-охолоджувач ЧАЕС.

б) для територій з природоохоронним статусом

Під час здійснення стратегічної екологічної оцінки, варто оцінити ймовірні наслідки від діяльності, що пропонується відповідно до Стратегії розвитку ЗВ, для територій і об'єктів природно-заповідного фонду, охорони їх зон, територій та об'єктів, які мають особливу екологічну, наукову й естетичну цінність.

в) транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – відсутні.

5) ВИПРАВДАНІ АЛЬТЕРНАТИВИ, ЯКІ НЕОБХІДНО РОЗГЛЯНУТИ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

Проектом Стратегії розвитку ЗВ передбачається реалізація на території зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, наступних завдань:

- 1). Зменшення антропогенного навантаження на довкілля.
- 2). Підвищення рівня очищення стічних вод.
- 3). Збереження водних об'єктів та поліпшення їх санітарно-технічного стану.
- 4). Недопущення забруднення ґрунтів та підземних водоносних горизонтів.
- 5). Збереження об'єктів природно-заповідного фонду.
- 6). Підвищення рівня екологічної безпеки.
- 7). Запобігання та зменшення негативного впливу господарської діяльності на навколишнє природне середовище.
- 8). Проведення моніторингових досліджень стану довкілля території.
- 9). Підвищення рівня екологічної культури та освіти населення.

У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки розглядатимуться наступні альтернативи:

Альтернатива 1:

«Нульовий сценарій» - тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження зазначеного документа державного планування;

Альтернатива 2:

відсутня.

Оцінка ефективності вказаних альтернативних варіантів буде відображена у Звіті про стратегічну екологічну оцінку.

б) ДОСЛІДЖЕННЯ, ЯКІ НЕОБХІДНО ПРОВЕСТИ, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ, ЩО ВИКОРИСТОВУВАТИМУТЬСЯ ПІД ЧАС СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

Основною метою прогнозу є оцінка негативного впливу на навколишнє природне середовище через прямий чи опосередкований вплив людини, вирішення задач раціонального природокористування відповідно до очікуваного стану природного середовища.

Всі методи прогнозування об'єднують у дві групи: логічні і формалізовані.

До логічних методів відносять методи індукції, дедукції, експертних оцінок, аналогії.

У разі відсутності достовірних відомостей про об'єкт прогнозування і, якщо об'єкт не підлягає математичному аналізу, використовують метод експертних оцінок, суть якого полягає у визначенні майбутнього на основі думок кваліфікованих спеціалістів-експертів.

Метод аналогій полягає в тому, що закономірності розвитку одного процесу з певними поправками можна перенести на інший процес, для якого потрібно зробити прогноз.

Формалізовані методи поділяють на статистичний, екстраполяційний і моделюючий.

Статистичний метод ґрунтується на кількісних показниках, які дають можливість зробити висновок про темпи розвитку процесу в майбутньому. Сутність його полягає в отриманні і спеціалізованому обробленні прогнозних оцінок об'єкта шляхом оброблення наявних даних та їх аналізу висококваліфікованих фахівців (експертів) у певній сфері науки, техніки, виробництва.

Метод екстраполяції полягає в перенесенні встановленого характеру розвитку певної території чи процесу в майбутнє. Цей метод ефективний при короткостроковому прогнозуванні стосовно об'єкта, який тривалий час розвивався рівномірно без значних відхилень. Ґрунтується він на вивченні кількісних і якісних параметрів досліджуваного об'єкта за попередні роки з подальшим логічним продовженням, окресленням тенденцій його розвитку у прогнозованому періоді.

Метод моделювання полягає у побудові моделей, які розглядають з урахуванням імовірної або бажаної зміни прогнозованого явища на певний період, користуючись прямими або опосередкованими даними про масштаби та напрями змін. При побудові прогнозних моделей необхідно виявити фактори,

від яких суттєво залежить прогноз: з'ясувати їх співвідношення з прогнозованим явищем; розробити алгоритм і програми моделювання змін довкілля під дією певних факторів.

Для здійснення стратегічної екологічної оцінки будуть використовуватись логічні і формалізовані методи прогнозування, зокрема буде здійснено:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників;
- аналіз слабких та сильних сторін Стратегії розвитку ЗВ з точки зору екологічної ситуації;
- консультації з громадськістю щодо екологічних цілей;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- оцінка впливу Стратегії розвитку ЗВ на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення;
- моніторинг фактичного впливу впровадження змін до Стратегії розвитку ЗВ на довкілля.

7) ЗАХОДИ, ЯКІ ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ РОЗГЛЯНУТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Під час здійснення стратегічної екологічної оцінки передбачається розглядати заходи із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків на довкілля, визначені законодавством та нормативно-правовими актами.

Основним вектором реалізації Стратегії розвитку ЗВ є перехід від програми подолання наслідків до позитивної програми використання можливостей території. Основною особливістю зони відчуження є територія, яка об'єднана спільними рисами.

Основними викликами реалізації стратегічних цілей залишається обмеження розвитку певних видів господарської діяльності на території зони відчуження та відтік кваліфікованого персоналу.

Місія розвитку територій зони відчуження полягає в створенні умов радіаційної, біологічної і генетичної безпеки.

На території зони відчуження реалізуються стратегічні цілі розвитку в межах законодавства:

- забезпечення бар'єрної функції зони відчуження;
- забезпечення радіаційно-екологічного моніторингу довкілля і об'єктів поводження з радіоактивними відходами;
- поводження з радіоактивними відходами на стадії довгострокового зберігання;
- збереження біологічного та ландшафтного різноманіття;
- впровадження нових технологій в сфері поводження з радіоактивними відходами;

- розвиток інших інноваційних напрямків господарської діяльності;
- охорона культурної спадщини;
- наукова і дослідницька діяльність;
- участь у міжнародних екологічних та інших проєктах;
- впровадження та використання нових технологій на територіях зони відчуження для вирішення екологічних проблем в країні.

Реалізація цієї Стратегії покликана сприяти активізації досліджень і розробок, спрямованих на підвищення наукоємності та конкурентоспроможності, створення ефективної інноваційної інфраструктури в зоні відчуження, що дозволить забезпечити стрімке поповнення талановитими кадрами та інвестиціями, сприятиме перетворенню результатів інтелектуальної діяльності в конкурентоспроможну продукцію та послуги у сфері поводження з РАВ, управління радіаційно-забрудненими територіями, моніторингу довкілля тощо.

Заходи:

1. Активізувати діяльність в ЗВ з координації фундаментальних досліджень. Визначити пріоритетні тематичні напрями наукових досліджень, сформувані координаційні плани з найважливіших проблем за зазначеними тематичними напрямками з наступним їх аналізом та затвердженням.

2. Організувати своєчасну підготовку переліку основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень з врахуванням необхідності посилення міждисциплінарних досліджень з комплексних проблем зони відчуження.

3. Забезпечити врахування переліку основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень в зоні відчуження при здійсненні діяльності.

4. Започаткувати цільові наукові програми та проєкти, спрямовані на об'єднання зусиль наукових підрозділів підприємств зони відчуження з провідними вітчизняними та закордонними науковими закладами у вирішенні актуальних проблем розвитку науки та її інфраструктури в ЗВ.

5. Посилити діяльність НТР ДАЗВ шляхом розгляду та оцінювання тем фундаментальних науково-дослідних робіт із залученням незалежних експертів.

6. Систематично проводити спільні наукові конференції, семінари, тренінги на теренах ЗВ для визначення актуальних проблем розвитку науки, наукового забезпечення та шляхів вирішення цих проблем. Всебічно підтримувати інновації, стартапи, пілотні проєкти.

7. Регулярно здійснювати моніторинг науково-технічного розвитку ЗВ, готувати відповідні доповіді з найважливіших проблем науково-технічного розвитку ЗВ.

8. Розширити практику підготовки та подання на розгляд НТР ДАЗВ наукових оцінок стану та перспектив науково-технічного розвитку.

Законодавством встановлено, що використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з додержанням обов'язкових екологічних вимог:

а) раціонального і економічного використання природних ресурсів на основі широкого використання новітніх технологій;

б) здійснення заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища;

в) здійснення заходів щодо відтворення відновлювальних природних ресурсів;

г) застосування біологічних, хімічних та інших методів поліпшення якості природних ресурсів, які забезпечують охорону навколишнього природного середовища і безпеку здоров'я населення;

д) збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, що підлягають особливій охороні;

е) здійснення господарської та іншої діяльності без порушення екологічних прав інших осіб.

8) ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ

Стратегічна екологічна оцінка буде виконана в обсягах, визначених статтею 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Пропонується така структура Звіту із СЕО:

1) зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування;

2) характеристика поточного стану довкілля, зокрема здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);

3) характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);

4) екологічні проблеми, зокрема ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);

5) зобов'язання у сфері охорони довкілля, зокрема пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування;

б) опис наслідків для довкілля, зокрема для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

7) заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування;

8) обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки);

9) заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, зокрема для здоров'я населення;

10) опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, зокрема для здоров'я населення (за наявності);

11) резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1-10 цієї частини, розраховане на широку аудиторію.

9) ОРГАН, ДО ЯКОГО ПОДАЮТЬСЯ ЗАУВАЖЕННЯ І ПРОПОЗИЦІЇ, ТА СТРОКИ ЇХ ПОДАННЯ

Зауваження і пропозиції до Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи на 2021-2030 роки, поштова адреса: бул. Лесі Українки, 26, м. Київ, 01130.

Відповідальна особа: головний спеціаліст сектору правового забезпечення Проценко Ксенія Вікторівна, ел. пошта: kprotsenko@dazv.gov.ua.

Строк подання зауважень і пропозицій до 22 лютого 2021 року.